

A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRÁNAK 1966-BAN VÉGZETT TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Héberger Károly

Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára

Könyvtárunk az 1966-os évben sokrétű feladatokat oldott meg. Ezek egy része szervezeti és fejlesztési, más része a rutin munkához sorolható.

A művelődésügyi miniszter vonatkozó utasítása értelmében az egyetemi könyvtárak részére új szervezeti szabályzatot kell készíteni. Ezzel függött össze az új ügyrend és munkarend kidolgozása is. E feladatot munkaköri felülvizsgálattal kapcsoltuk össze. Egy háromtagú bizottság valamennyi dolgozónkkal megbeszélést folytatott munkakörük problémáiról, függőségi viszonyaikról és meghallgatta véleményüket, javaslatukat. Ezután öntöttük formába ügyrendi szabályzatunkat, s alakítottuk ki a könyvtár korszerűbb szervezetét és munkaköreit.

Fejlesztési terveink realizálása során nagyrészt elkészült az alagsori tömör raktár, mely három évi gyarapodásunk raktározására lesz elegendő. Új gépek érkeztek fotolaboratóriumunkba és könyvkötészetünkbe is. A raktári épületrész emeletráépítésének tervezési munkái vontatottan haladnak. Nem elegendő az anyagi nehézségek elleni küzdelem, de újabb problémaként most épületünk emeletráépítésével kapcsolatban az építészeti stílus különböző megoldás variánsai ütköznek össze, egyelőre engesztelhetetlenül.

Gyűjtőköri munkálatok

A tudományos- és szakkönyvtárak gyűjtőköri munkálatainak keretében tisztázódott a Központi Könyvtár és a két budapesti műszaki egyetem hálózatába tartozó tagkönyvtárak részvételének kérdése az országos matematikai, fizikai és a kémiai szakirodalmi ellátásban. A Központi Könyvtár a matematikai szakirodalmi ellátásban a szegedi József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtárával, a Bolyai Matematikai Intézetének Könyvtárával közösen, illetve részterületenként megosztva koordináló könyvtári funkciót végez, a fizikai szakirodalmi ellátásban egyedül látja el a koordináló könyvtári feladatokat, a kémiai szakirodalmi ellátásban viszont

kooperáló könyvtári minőségben vesz részt. Ez utóbbi területen ugyanis a koordináló könyvtári funkciókat a Veszprémi Vegyipari Egyetem Központi Könyvtára, a szegedi József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtára, valamint az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ vállalta.

Az OMKDK-val fennálló együttműködési szerződés keretében az év folyamán devizaigényes rendeléseink egyeztetésére is sor került, azonban az átfedések számának a megengedhetőnél is alacsonyabb volta /20 százalékon aluli párhuzamos rendelés/ a munkálatokra nem hatott ösztönzőleg. Véleményünk szerint az országos gyűjtőköri munkálatok kapcsán kialakuló szervezett együttműködés hatálybalépéséig csupán a drága kiadványok beszerzésének egyeztetése látszik célszerűnek, ezen kívül pedig egyes speciális dokumentumfajták beszerzésének koordinálása a két könyvtár között. Így pl. könyvtárunk vállalta a hazai és a jelentősebb külföldi műszaki egyetemeken elfogadott doktori disszertációk beszerzését és azokról az OMKDK értesítését.

Az év folyamán a két könyvtár egymást kölcsönösen tájékoztatta szovjet könyvbeszerzéseiről is.

Devizás beszerzéseink egyeztetése

A devizás könyvrendelések egyeztetése és felülbírálat a hálózatunkhoz tartozó több mint száz könyvtárban tervszerűen és eredményesen folyt 1966-ban is. A munkálatok eredményét publikációban tártuk fel /1/. Megállapítást

nyert, hogy míg 1962-ben a koordinációs munkálatok kezdetekor a tanszéki könyvtárak párhuzamos devizaigényes rendelései meghaladták az összes rendelések 26 %-át, addig a 3-4. évi koordináció eredményeképpen ez 15 % alá csökkent, az 1966. évi koordináció következtében a párhuzamos rendelések száma pedig még ennél is kevesebb. A határozottan csökkenő tendenciában feltétlenül része van a tanszéki könyvtárak gyűjtőköri leírásával kapcsolatos munkálatoknak is, mely a legtöbb tanszék viszonylatában tudatosabbá tette az állománygyarapítási tevékenységet.

A tanszéki oktatók és kutatók javaslatait az év folyamán is a legmeggazdagbbit legjobban figyelembe vettük a Központi Könyvtár állományának fejlesztésével kapcsolatban. Az év folyamán többszáz külföldi művet szereztünk be javaslataik alapján, ezeket egyszerűsített adminisztráció keretében bocsátottuk rendelkezésükre.

Megkíséreltük a koordinációt a folyóiratok terén is. E munkához részletes felmérés készült /2/. A vizsgálatok alapján világossá vált, hogy a devizahiány problémáját nem lehet csupán koordinálással megoldani, hanem a folyóirat-devizakeret progresszív emelése szükséges. Ilyen értelmű felterjesztést tettünk a Művelődésügyi Minisztériumba.

Állományunk fejlődése

Könyvállományunk az 1966-os évben 13 849 kötetrel gyarapodott. A gyarapodás szakok szerinti megoszlása:

	tényszám	%
ideológia	1 755	12,6
általános művek	315	2,3
filozófia, társadalomtudomány, tört., földrajz	1 117	8,0
matematika, fizika, csillagászat, geodézia	2 073	15,5
kémia, kémiai technológia	1 270	9,1
geológia, geofizika, biológia, meteorológia	279	2,0
gépészet, anyagvizsgálat, közlekedés	1 239	8,8
elektrotechnika	990	7,1
kohászat, bányászat	178	1,3
haditechnika	5	0,03
általános mérnöki tudományok, építőipar	1 160	8,47
különböző iparágak	351	2,3
szépirodalom	2 477	17,9
művészet, fényképészet, sport.	640	4,6
Összesen:	13 849	100 %

Az évi tervszámunk 11 000 kötet volt.

A könyvgyarapodás 1966. évi terv- és tényszáma között 2849 kötet többlet mutatkozik. Az eltérés oka egyrészt az, hogy az év folyamán a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtárától terven kívül átvett mintegy 1400 db régi műszaki egyetemi doktori disszertáció jelentős részét állományunkba iktattuk, másrészt pedig az, hogy a Budapesti Műszaki Egyetem fejlesztése kapcsán két új kollégium részére letéti könyvtárat létesítettünk, illetve láttunk el könyvanyaggal. A kollégiumi letéti anyagnak jelentős növelése lényeges emelkedésre vezetett a fenti adatok vétel, valamint szépirodalmi rovatának alakulásában.

Az ideológiai jellegű beszerzések számának alakulására döntő mértékben hatott az új gazdasági mechanizmussal kapcsolatos kiadványok, valamint a BME Tudományos Szocializmus Tanszékének munkaközössége által készített Szemelvénygyűjtemény nagyobb példányszámúban való beszerzése.

Külön gyűjteményeinket is jelentősen gyarapítottuk. Ennek adatai:

	tényszám	%
szabvány, szabadalom	2884	54,6
aprónyomtatvány	626	11,8
kép, térkép	57	1,07
jegyzet	1614	30,5
kézirat, egyéb	107	2,03
Összesen:	5288	100 %

Polyóiratállomány gyarapodása:

Nem devizaigényes	656
Devizaigényes	970
Összesen:	1626 féleség.

Uj devizás folyóiratok beszerzése már csak régebben járó folyóiratok lemondása árán lehetséges. Kiemeljük viszont, hogy az orosz nyelvű folyóirat irodalom gyarapítása eredményes volt, mivel 29 új szovjet folyóiratot szereztünk be.

Olvasóforgalmunk alakulása

A könyvtárak forgalmának két legfontosabb mutatója: a beiratkozott olvasók száma és a használt könyv- és folyóiratanyag mennyisége. Könyvtárunkban mindkét mutató a forgalom újabb emelkedéséről tanuskodik: olvasóink száma az előző évi 10 780-ról 11 077-re emelkedett, s az 1965. évi közel 300 000 kötetes forgalom 1966-ban elérte a 314 000 kötetet.

Megállapítjuk, hogy egyre erőteljesebben növekszik a gyárakban, kutatóintézetekben dolgozó mérnökök érdeklődése könyvtárunk iránt. Míg 1963-ban 694 mérnök-olvasónk volt, addig számuk 1966-ban kevés híján megkétszereződött, elérte az 1172-t. Ez a jelenség jó irányú, egészséges fejlődésre mutat.

Kevésbé mondhatjuk el ezt arról a friss keletű, új tendenciáról, amely más budapesti egyetemek, valamint a felsőfokú ipari technikumok hallgatóinak egyre sűrűbb látogatásaiban jelentkezik. 1963-ban a többi budapesti egyetem hallgatói közül mindössze 64-en iratkoztak be könyvtárunkba, ezzel szemben 1966-ban számuk megtízszereződve, 690-re emelkedett. Ez a tünet akaratlanul is a többi budapesti egyetem és elsősorban a felsőfokú ipari technikumok könyvtári ellátottságának feltehető hiányairól tanuskodik, ugyanakkor zavart okoz könyvtárunk munkájában.

Az 1172 mérnök és 690 más egyetemen tanuló hallgató mellett még 1126 egyéb értelmiségi iratkozott könyvtárunkba. Ily módon az egyetem kereten kívül álló csaknem 3000 beiratkozott olvasó ellátása nyilván közkönyvtári funkcióknak növekedését jelenti.

A TELJES FORGALOM SZAK SZERINTI MEGOSZLÁSÁNAK
RÉSZLETEZÉSE

0	Általános művek	7 254 kötet
1/2	Filozófia, vallás	2 302
3K	Marxizmus-leninizmus	10 379
3	Társadalomtudomány	3 666
4	Nyelvtudomány /szótárak/	12 848
51/52	Matematika, geodézia	29 190
53	Fizika	21 167
54+56	Kémia és kémiai technológia	68 248
55/59	Geológia, biológia	3 433
61	Orvostudomány	910
621+629.1	Gépészet, járművek	39 221
621.3	Elektrotechnika	29 359
622+669	Bányászat, kohászat	3 055
624/628	Mérnöki építészet	14 245
63	Mezőgazdaság	1 988
65	Üzemgazdaságtan	3 335
67/67	Iparok	3 729
69	Építőipar	9 546
7	Művészet	13 272
71/72	Területrendezés, építészet	21 234
8	Irodalomtudomány, szépirodalom	13 046
9	Földrajz, történelem	2 875

Összesen: 314 302

1966.februárjában és novemberében két-két héten át az olvasóink által használt könyveket és folyóiratokat nyelvi szempontból statisztikáztuk.

Február 15-28 között	17 623 kötetet
November 14-26 "	15 598 "
tehát összesen	33 221 kötetet

vizsgáltunk meg, s ennek az anyagnak a nyelvi megoszlása a következő volt:

magyar	56,22 %
orosz	3,29 %
angol	18,35 %
német	16,90 %
francia	2,33 %
egyéb	2,91 %
	100,00 %

A tanulmányi anyag magyar nyelvű, ez eléggé indokolja az 56 %-os részesedést, az angol könyvek használata a jelek szerint már nálunk is kezdő felülmúlni a német szakirodalom népszerűségét. Meglepő viszont, hogy a középiskolai és egyetemi orosz nyelvoktatás eredménye nem mutatkozik az anyaghasználatban, holott könyvtárunk jól ellátottnak mondható ilyen tekintetben. Az orosz műszaki könyvek értékét többek közt a rengeteg nyugati fordítás is bizonyítja.

Tudományos munka,
publikációs tevékenység

Az 1966-os évben könyvtárunk 22 munkatársának 68 publikációja jelent meg. Kiadványaink az egyetemi oktató és kutató munkát, illetve az ipari kutatást segítik.

Kiadványaink:

1. Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató. A/ sorozat. Műszaki és természettudományok. Szerk.: Károlyi Zsigmond. /Bp. Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalat/ 3.évf. 1.sz. 604 p., 3.évf. 2.sz. 520 p. 850-850 példány.

Mutatók a Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató A/ sorozat, Műszaki és természettudományok 1966.évi 3.évf. 1-2.számához. 54 p. 850 példány.
2. Műszaki Egyetemi Könyvtáros. 3.évf. 1.sz. Szerk.: Végh Ferenc. 69 p. 3.évf. 2.sz. Szerk.: Rohla Mártonné. 58 p. Készült a BME házi sokszorosító üzemében 400-400 példányban.
3. A Budapesti Műszaki Egyetem oktatóinak és kutatóinak szakirodalmi munkássága. 1952-1961. Szerk.: Kósa Győző, Cholnoky Tiborné és Nosek Margit közreműködésével. /Bp. Tankönyvkiadó/ 278 p. 1500 példányban.
4. DERSI Gyuláné: Kémiai útmutató. Egyetemi segédkönyv. /Bp. Tankönyvkiadó/ 139 p. + 6 db melléklet /190 p./ 1100 példányban.

5. NAGY Géza: Tengelykapcsolók. Bibliográfia. /Tudományos Műszaki Bibliográfiák 7.sz./ /Bp. Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalat/ 412 p. 800 példányban.
6. A magyar műszaki egyetemeken elfogadott doktori disszertációk jegyzéke. 1964-1965. /Bp. Tankönyvkiadó/ Szerk.: Lécesné Mesterházi-Nagy Márta, dr. Verbóczy Gyuláné közreműködésével. 230 p. 1900 példányban.
7. Kiadói címjegyzék. Matematika-Fizika. Készült a BME házi sokszorosító üzemében. Összeállította: Spányi Balázsné. 12 p. 120 példányban.

A kiadványok közül kiemeljük a rendkívül nagy igényességgel készült 2000 tételt tartalmazó Tengelykapcsolók bibliográfiát és a szakirodalomkutatás segédkönyvét, a Kémiai utmutatót.

Hálózati és módszertani
tevékenység

Az alapfoku könyvtári tanfolyamokon 18 tanszéki és technikai könyvtárkezelő szerzett alapfoku könyvtárosi végzettséget. Nagy gondot fordítottunk munkatársaink szakmai és ideológiai továbbképzésére.

A szakmai képzés során műszaki, közgazdasági és könyvtártechnikai témákat ismertünk és vitattunk meg. Az év folyamán a három tanszéki instruktor 79 alkalommal végzett helyszíni látogatást és tanácsadást.

A Budapesti Műszaki Egyetem egy, ezer fős fiú és egy, 400 fős leány diákközhellyel bővült. Emiatt a kollégiumi könyvtárak átszervezésre kerültek. A kollégiumban levő letéti könyvtárunk 13 172 kötetet tesz ki.

Az 1966-os évben tulajdonjogilag is átadtuk a selmeci Műemlék Könyvtár anyagát a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának és a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtárának. A feldolgozásról publikáció is megjelent /3/.

.0.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a harmadik ötéves terv az egyetemi könyvtárakkal szemben is sok új követelményt támaszt. Mennyiségileg is állandóan növekszik a könyvtárak munkája, és a feladatok teljesítésében is egyre magasabb színvonalat követelnek tőlünk /4/. Ezeket a jogos igényeket azonban csak akkor tudjuk ki-elégíteni, ha kellő támogatást kapunk feladataink megoldásához, fejlődésünk meggyorsításához.

..0..

IRODALOM

- /1/ BALÁZS János: A devizaigényes könyvellátás súlyponti kérdései. = Műszaki Egyetemi Könyvtáros, 3.k. 1.sz. 1966. p. 23-31.
- /2/ KOSA Győző: Két ellentmondásos tendencia: a folyóiratárak emelkedése - a devizakeret értékcsökkenése. = Műszaki Egyetemi Könyvtáros, 3.k. 1.sz. 1966. p. 16-22.
- /3/ MORA László: Legrégibb műszaki könyvtárunk feldolgozása. = Könyvtáros, 16.k. 1966. p. 452-453.
- /4/ HÉBERGER Károly - KÉKI Béla: Időszzerű könyvtárpolitikai kérdések. = Felsőoktatási Szemle, 15.k. 1966. p. 78-83.

o□o

HEBERGER, K.: On the activities of the Central Library of the Budapest Technical University in 1966.

The Central Library of the Budapest Technical University introduced last year a more up-to-date organization, determined the spheres of activities based on its new statutes. In realizing development projects the equipment for compact storage in the basement was almost entirely completed, and new machines were purchased for the photolaboratory and the binding workshop. The Library continued to cooperate with the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre in the acquisition of literature. The activities of the Library are characterized by the following data: the holdings increased by 13 849 volumes /out of which 5288 standards and patent specifications, lecture notes etc./ and by 1626 periodicals. The increasing use of the Library collections is shown by the augmentation of the number of readers from 10 780 in 1965 to 11 077; the turnover has increased from almost 300 000 volumes in 1965 to 314 000 volumes. The distribution of books and periodicals used according to language: 56,22 % Hungarian, 3,29 Russian, 18,35 % English, 16,90 % German, 2,33 % French, 2,91 % other languages.

∴

ХЕБЕРГЕР, К.: О деятельности Центральной библиотеки Будапештского технического университета за 1966 год

За прошедший год наша библиотека решила ряд разнообразных задач, которые могут рассматриваться отчасти как организационные и преследующие развитие библиотеки, с другой - как рутинные работы. Разработаны более современные организация и рабочие участки Центральной библиотеки Будапештского технического университета, а на этой основе разработан новый деловой устав библиотеки. По ходу реализации наших планов по развитию, почти закончено оборудование компактного книгохранилища, приобретены новые приборы для фотолаборатории и оборудование для переплетной мастерской. Была продолжена деятельность в рамках государственных задач по комплектации, а также и выполнение обязательств, взятых на себя в рамках сотрудничества с Венгерской центральной технической библиотекой и центром научно-технической информации. Развитие библиотеки можно охарактеризовать следующими статистическими данными: за 1966 год фонды библиотеки укомплектованы 13 849 томами книг /из них 5 288 стандартов, патентных описаний и конспектов/ и 1 626 названиями журналов. О более интенсивном использовании библиотеки красноречи-

во говорят, например, цифры отражающие число читателей: в 1965г. их было 10 780, а в 1966 - 11 077; оборот книг составил в 1965г. около 300 000 томов, а в 1966 - около 314 000. Распределение использованных материалов по языкам следующее: венгерский - 56,22% русский - 3,29%, английский - 18,35%, немецкий - 16,90% французский 2,33% и прочие 2,91%. Статистика показывает, таким образом, что в нашей библиотеке пользованию материалами на английском языке начинают отдавать предпочтение по сравнению с немецким языком. Результаты преподавания в школах русского языка пока не дает о себе знать в отношении пользования материалами библиотеки, хотя ценность русской технической литературы проявляется в виде большого количества переводов на западные языки.

ofo

HÉBERGER, K.: Über die Tätigkeit der Zentralbibliothek der Technischen Universität, Budapest in 1966.

Im vergangenen Jahr wurde in der Zentralbibliothek der Technischen Universität, Budapest eine modernere Organisation eingeführt, die Arbeitskreise wurden neu festgelegt und auf Grund dieser Änderungen ein neues Reglement ausgearbeitet. Im Laufe der Realisierung von Entwicklungsprojekten wurde das Magazin mit kompakter Lagerung fast vollständig fertiggestellt, für das Photolaboratorium und für die Buchbinderwerkstatt wurden neue Maschinen angeschafft. Die Tätigkeit auf dem Gebiet des nationalen Sammelkreises sowie die Verrichtung der Aufgaben, welche in der bilateralen Vereinbarung mit der Ungarischen Technisch-Wissenschaftlichen Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum enthalten sind, wurden weitergeführt. Einige statistische Daten: die Zunahme des Bestandes an Büchern betrug 13 849 Einheiten /darunter Normen, Patente usw. 5288/, an Zeitschriften 1626. Über den zunehmenden Gebrauch der Bibliothek zeugt z.B. dass die Zahl der Leser von 10 780 im Jahr 1965 auf 11 077 gestiegen ist und dass der im Jahr 1965 nahezu 300 000 Bände betragende Umsatz 314 000 Bände erreicht hat. Die sprachliche Verteilung des benützten Literaturmaterials: ungarisch 56,22 %, russisch 3,29 %, englisch 18,35 %, deutsch 16,90 %, französisch 2,33 % und andere Sprachen 2,91 %.

.§.